

De Journalist

Magazine van de VVJ

09-05-2000

De journalist en zijn statuut

De bronnen worden beter beschermd

Koen Vidal: back to Africa

Binnenpret of nieuwe **wet?**

Koninklijk besluit of wetsvoorstel?

Wie lijdt er deze week gezichtsverlies voor een parlementaire commissie?

Heet nieuws uit de gemeenteraad, de Wetstraat of het Kremlin. Kortom: politiek in de ruimste zin van het woord. Interessante artikels en reportages geven antwoord op alle vragen.

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
Beroepsjournalisten

09 mei 2000, nummer 9
Verschijnt veertiendaags

Redactieraad

Laurent Coppens
Pol Deltour
Farid El Mabrouk
Wout Pittoors
Luc Standaert
Luc Vanheerentals

Redactie, coördinatie en V.U.

Ann Deceunynck
ann.deceunynck@euronet.be

Abonnementen

Lisbeth Moons
Vlaamse Vereniging van
BeroepsJournalisten
Steenkoolkaai 9 b
1000 Brussel
Tel. 02/229.14.70
Fax 02/223.02.72
vbj@belgian-journalist.be

Abonnementsprijs:

3.200,- Bef per jaar
1.500,- Bef per jaar voor studenten

Vormgeving

Jo Klaps
Drukkerij Sansen

Publiciteitsregie:

Media Selling Place BVBA
Lambermontlaan 170
1030 Brussel
Tel 02/241 55 55
Fax 02/241 55 33
media.selling@euronet.be

Drukkerij

Publiwest N.V.
Drukkerij Sansen
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21 - Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

VLAAMSE
VERENIGING VAN
BEROEPSJOURNALISTEN

Geen corporatisme

Montesquieu was het, die ooit eens zei dat hoezeer velen zich ook geroepen voelen, niet iedereen gelijk eerste minister van het land kan zijn, of rechter. Netzomin is het iedereen gegeven om door te stromen tot sommige functies in het bedrijfs- en verenigingsleven. Op precies dezelfde manier, voelen veel meer mensen zich aangetrokken tot een job in de journalistiek, dan dat er daadwerkelijk aan de slag kunnen gaan. Voor heel veel mensen is dat ongetwijfeld een spijtige zaak, maar het is nu eenmaal zo.

Ondertussen hebben de 4.500 Belgische (2.500 Vlaamse) professioneel actieve journalisten wel degelijk recht op een eigen, noem het gerust geprivilegieerd beroepsstatuut. Dat is geen corporatisme, dat is gewoon een kwestie van logisch denken en praktisch werken. Is het niet normaal dat professionele verslaggevers over voorbehouden zitjes beschikken bij elke België-Holland? Dat ze over faciliteiten beschikken bij regeringsmededelingen, parlementsderebatten en gerechtszittingen? Dat ze alleen nog maar doorgelaten worden, wanneer de politie een ruim bemeten cordon opgetrokken heeft rond een brandend huis of een publiek straatrumoer?

Natuurlijk moet je met die faciliteiten niet overdrijven. De persvrijheid behoort absoluut iedereen toe, niet enkel een besloten kaste van beroepsjournalisten. Zo heeft de Raad van Europa met reden gesteld dat iedereen die journalistiek bedrijft het recht heeft zijn bronnen voor justitie af te schermen, ook wie niet over een officieel beroepsstatuut beschikt (zie pagina's 10-11).

Een zekere extra bescherming en comfort zijn echter wél op de plaats. Omdat dit de enige manier is om het grote publiek het beste nieuwsaanbod te leveren. En omdat aldus behalve de kwaliteit ook de deontologie van de nieuwsvoorziening het beste wordt gevrijwaard. Overigens kan men zich niet voorstellen welke chaos zou ontstaan wanneer er niet langer een centraal geregeld en uniform beroepsstatuut zou bestaan, maar journalisten en directies systematisch voor het minste evenement individuele accreditaties moeten gaan regelen. Vooral de nieuwsdirecties zouden zich van dit pragmatische argument bewust moeten zijn.

De (al bij al weinige) voorrechten die beroepsjournalisten genieten, hebben een keerzijde in de vorm van enkele verantwoordelijkheden. De verantwoordelijkheid om hun beroepsstatuut zo zuiver en openbaar mogelijk te implementeren is er een van. Dit veronderstelt een performante Erkenningscommissie - zie het dossier in dit nummer. Maar een gedeelde verantwoordelijkheid is het wel, nu evengoed de mediadirecties en de overheden betrokken partij zijn.

Pol Deltour

foto: Johan Van Cutsem

Inhoud

Actueel

- Overleg VVJ en Vlaamse mediadirecties **5**
I love You
De laatste prijzen van het Gemeentekrediet

Dossier

- De ene journalist is de andere niet **6**
De waarde van een perskaart... **7**
... en de toegevoegde waarde van een lidmaatschap VVJ/AVBB
Erkenningscommissie (bijna) samengesteld **8**
Wolfsklemmen en schietgeweren genoeg **9**
Zo zou het moeten zijn... - José Masschelin
Geen kolonel te vermurwen - Erlend Hamerlijnck

Actueel

- Het journalistieke bronnengeheim onthuld **10-11**

Nieuws uit verenigingen

- Sportpersbond federaliseert **12**
Nieuwe penningmeester voor Foto- en Filmpers
Raymond Billen wint Vlaams-Brabantse persprijs

Mens achter het nieuws

- Koen Vidal: 'Afrika verdient betere verhalen' **13**

Actueel

- De journalist, de rechter en de wetenschapper **14**
Onder embargo

Jobbank

15

foto: Johan Van Cutsem

Belgische perskaarten:
Wie reikt ze uit?
Wie krijgt er één?

Overleg tussen VVJ en Vlaamse media-directies verloopt in constructieve sfeer

De Vlaamse mediadirecties en de VVJ zijn het er op 3 mei tijdens een tweede gespreksronde over eens geraakt om de hele problematiek rond erkenning, opleiding en deontologie van journalisten als één geheel te bekijken.

Afgesproken werd dat op korte termijn zal gestreefd worden naar de oprichting van een nieuwe Raad voor Deontologie, waarin naast journalisten ook uitgeverij zullen participeren. Dat zou nog dit jaar kunnen gebeuren. In een tweede fase zal onderzocht worden in welke mate een (betere) interactie tussen erkenning, opleiding en

deontologie mogelijk is. Dat zou eventueel een aanpassing van de wet van 1963 op de titel van beroepsjournalist kunnen vergen.

Beide partijen hebben afgesproken dat ze meteen contact opnemen met hun respectievelijke Franstalige collega's om na te gaan of het mogelijk is tot één federale Raad voor Deontologie te komen.

De visies aan beide zijden van de taalgrens verschillen zowel bij de journalisten als bij de werkgevers enigzins, maar niet zo erg dat een compromis op voorhand uitgesloten is. (LS)

I love You

De e-mail bug heeft op 4 mei en de dagen nadien ook op de Vlaamse redacties van zich doen spreken natuurlijk. Bij de RUG hielden ze de adem in, en werd veiligheidshalve alle e-mail communicatie een hele dag buiten gebruik gesteld. Met het nodige tanden-geknars bij journalisten die de hele dag van deze moderne nieuwsbron verstoken bleven. Bij Mediaxis prezen ze zich gelukkig dat er op grote schaal met Mac's gewerkt wordt. Want het virus was geschreven om via Windows toe te slaan. Bij De Persgroep ontstond

ook niet echt grote paniek. Ook hier hebben ze nogal wat Mac-gebruikers. En ook bij de VUM hadden ze het slechter kunnen treffen. Het overgrote deel van de programma's waarmee daar gewerkt wordt, liet zich ook niet echt van slag brengen.

Toch zijn er ook grotere slachtoffers. Een persfotograaf haalde een krant omdat 12.000 foto's uit zijn computerarchief opgevreten werden.

(AD)

De laatste prijzen van het Gemeentekrediet

Aan alles komt een eind. Op 27 april jl. werden in Beersel voor de allerlaatste keer de Persprijzen van het Gemeentekrediet uitgereikt. Het eind van de meeste gerenommeerde persprijzen van België? Neen, maar net als de uitreikende bank zelf, veranderen de prijzen van naam. Volgend jaar zullen voor het eerst de Dexia-persprijzen worden toegekend. Toen hij dat aankondigde verklapte directievoorzitter Luc Onclin van Gemeentekrediet/Dexia trouwens dat eraan gedacht wordt om bij die gelegenheid het prijzengeld aan te passen, "want uitgedrukt in Euro lijken die bedragen zo klein". Met het engagement van Gemeentekrediet/Dexia zit het dus wel goed.

Samen met de naam Gemeentekrediet verdwijnt ook het symbool van de bank, en de prijs, de gehelme middeleeuwse schildwacht, ('de jef' voor de vrienden) waarvan de laureaten een bronzen versie mee naar huis kregen. Maar de laureaten van vorige maand kregen dus wel nog een jef. Dat waren voor de schrijvende pers **Koen Vidal** voor zijn indrukwekkende reeks 'Jabbeke-Tirana' in De Morgen; voor de televisie **Lode Desmet** en **Nawzad Tofel** voor 'Exodus of de wereld van Vina' op Canvas. Laureaten Desmet en Nawzad droegen hun prijs op aan hun partner in het project, cameraman **Marc Beuls**, die één week voor de prijsuitreiking om het leven kwam bij een ongeval in de motorrally van Tunesië waaraan hij deelnam. Aan Franstalige kant gingen de prijzen naar respectievelijk **Hughes Dorzée** voor zijn reeks 'Lieu de vie' in Le Soir, en naar **Michel De Maegd** voor 'Clandestins: les proies de l'ombre', uitgezonden door RTL-TVi. Radioprijzen werden dit jaar aan beide zijden van de taalgrens niet uitgereikt, omdat er te weinig inzendingen waren.

De fotoprijs ging naar **Olivier Polet** voor zijn foto 'Joyeuse entrée à Bruges', en de prijs voor de Duitstalige pers naar **Michaela Brück** voor haar reportage 'Chassidim - Orthodoxe Joden in België'.

De Dexia-prijs voor financieel-economische journalistiek ging aan Franstalige kant naar **Nicolas Ghislain** voor 'Délits d'initié à volonté?' in La Libre Belgique. Aan Vlaamse kant werd het trio **Isabel Albers**, **Stefaan Michiels** en **Pascal Sertyn** van De Standaard bekroond voor hun reeks 'De Kroonprinsen', over de opvolgers in een aantal grote Belgische ondernemersfamilies. Daarmee wint **Stefaan Michiels** voor het tweede jaar achter elkaar de Dexia-prijs (Zie foto).

(LS.)

foto Dann

De ene journalist is de andere niet

Notie 'algemene berichtgeving' als erkenningsvoorwaarde voor beroepsjournalisten ter discussie

Professioneel actieve journalisten, zegt de wet van 30 december 1963, kunnen slechts tot 'beroepsjournalist' worden erkend wanneer ze werken voor een 'algemeen' informatiemedium. Die erkenningsvoorwaarde staat vandaag onder druk.

Pol Deltour

Laat ons wel wezen: de erkenningsvoorwaarde staat al veel langer onder druk, zelfs al van lang voor de wet van '63 vorm kreeg. Met name enkele mode- en sportbladen vreesden dat ze door de notie uit de boot van de 'beroepsjournalisten' zouden vallen. Intensief politiek lobbywerk van de Algemene Belgische Persbond stond hun ambities echter in de weg. Toenmalig journalistenvoorman Léon Druwaerts argumenteerde dat het criterium van algemene berichtgeving de meeste deontologische waarborgen bood, dit tegen zowel politieke als commerciële manipulaties van de nieuwsvoorziening. Bovendien had de Persbond een heel pragmatisch argument: in 1958 hadden liefst 2.800 Belgen zich als beroepsjournalist opgegeven voor de Wereldtentoonstelling in Brussel; de Persbond telde er op dat moment ongeveer 800.

Regering en Parlement sloten zich daarbij aan. Uit te sluiten, zei bij voorbeeld rapporteur Van Cauwelaert in de Senaat, zijn "de syndicale bladen, de parochiebladen, de wetenschappelijke tijdschriften etcetera." Sindsdien schrijft de wet letterlijk voor dat men slechts als beroepsjournalist kan worden erkend wanneer men werkt voor "bladen, radio- of televisieuitzendingen, filmjournaals of persagentschappen die eendeels nieuws verstrekken dat betrekking heeft op het actualiteitsgebieden in 't algemeen en anderdeels zich richten tot de lezers, de luisteraars en de toeschouwers in 't algemeen."

Voor de journalisten die niet in aanmerking komen, werd in 1965 dan maar een apart statuut uitgewerkt. Een minderwaardig wel, al was het maar omdat het 'slechts' bij KB geregeld wordt, en niet met een wet. Bovendien genieten deze zogenaamde 'journalisten van de periodieke pers' - de term is ongelukkig gekozen, 'gespecialiseerde pers' lijkt er al beter op - niet van het wettelijk gewaarborgde aanvullende journalistenpensioen. Toch kregen de gespecialiseerde journalisten een troostprijsje mee. De Erkenningscommissie, die van meet af aan de titel van beroepsjournalist concreet zou gaan toekennen, diende ten overstaan van journalisten van nicheperiodieken een 'gepaste openheid' aan de dag te leggen...

Welles nietes

Het leverde de Erkenningscommissie in de loop der jaren niettemin meer problemen op dan haar lief was. Wat moest gebeuren met bladen die én algemene én gespecialiseerde informatie verstrekken? En wat met journalisten die én voor een algemeen én voor een gespecialiseerd medium werken? Wat, tot slot, met twee journalisten die net hetzelfde werk verrichten maar in verschillende soorten media...

Vragen genoeg. Als de Financieel-Economische Tijd en Trends wel erkend worden, waarom Test-Aankoop en Budget&Recht dan niet? Als vrouwenbladen OK zijn, waarom dan eigenlijk Penthouse niet? Waarom Voetbal Magazine wel, en Outside niet? Voor de Erkenningscommissie is de Antwerpse havenkrant De Lloyd OK, maar De Bouwkroniek niet. In het laatste geval was het trouwens ei zo na tot een uitspraak van de Raad van State gekomen, maar de laattijdige indiening van de klacht stond dat in de weg. Aan de verspreidingswijze kan het niet liggen, want zonder uitzondering liggen de geweigerde bladen in de kiosk.

Eind 1992 floot de Erkenningscommissie van Beroep de Commissie van Eerste Aanleg terug, omdat deze de Klapkrant en krant Kits (wie?) wel degelijk als algemeen infomedium had moeten erkennen. Hetzelfde gebeurde met het blad voor kaderleden Intermediair. Maar waar ligt dan het verschil met de Juristenkrant, waarvan de Erkenningscommissie onlangs nog de erkenning weigerde? Of met onze eigenste 'De Journalist', die evengoed op een algemeen publiek focust?

Ook op audiovisueel vlak stellen zich problemen. Waarom Canal Z en andere betaalzenders niet, en alle (evengoed te betalen) printmedia of kabelomroepen wel? Te meer daar die betaalzenders aan Franstalige kant wél als leveranciers van beroepsjournalisten worden erkend. Quid, tot slot, met nieuwsproviders op Internet?

Voor nogal wat aldus geweigerden leidt dat allemaal niet zelden tot frustratie. Ook al omdat de motiveringen van de Erkenningscommissie niet altijd even helder zijn. Een duidelijk richtsnoer inzake het erkenningsbeleid ontbreekt vandaag.

De vraag is of het wel zo ingewikkeld moet? In geen enkel land met een vergelijkbaar persregime wordt de vereiste van 'algemene berichtgeving' gesteld. Een EEG-expert die al in de jaren zestig werkte aan de Europese harmonisering van het journalistenberoep, concludeerde toen reeds dat België de voorwaarde zou moeten schrappen.

Ook binnen de VJ staat het punt momenteel ter discussie, ook al is het op dit ogenblik nog niet rijp voor beslissing. Voor de eerstvolgende bestuursvergadering is wel een onderhoud geagendeerd met de voorzitter van de Vereniging van de Periodieke Pers, Louis Weenen. Overigens circuleren binnen de AVBB al langer voorstellen voor het opengooien van het beroepsstatuut. Met het zicht op 'Europa 1993' pleitte een werkgroep voor nog twee basiscriteria: het behandelen van actualiteitsinformatie in een periodisch medium enerzijds, hieruit zijn belangrijkste inkomsten halen anderzijds. Uitgesloten worden weliswaar de publicaties van publieke instellingen, politieke partijen, bedrijven en professionele (bij voorbeeld syndicale) verenigingen.

Eigen secretariaat

De Erkenningscommissie heeft een eigen secretariaat.

Dat is gevestigd op hetzelfde adres als de VJ/AVBB aan de Steenkoolkaai 9 B te 1000 Brussel. Het is in principe geopend op dinsdag en donderdag van 9 tot 13 uur en van 14 tot 17 uur. Het is bereikbaar op telefoonnummer 02/229.14.65. Faxen kan naar 02/223.02.72 en e-mailen naar martine.joos@belgian-journalist.be.

De waarde van een perskaart...

Onder collega's wordt er vaak wat denigrerend over gesproken, maar de buitenwacht kijkt doorgaans met afgunst naar het triplet officiële 'perskaarten' dat voor beroepsjournalisten gangbaar is.

Ann Deceunynck

Het gaat om de 'Kaart van Beroepsjournalist', de 'Nationale Perskaart' en een 'Insignekaart'. Desgewenst worden deze nog aangevuld met een glimmende autopersplaat die nooit eigendom wordt van de titularis, maar die in bruikleen wordt gegeven. Deze beroepsdocumenten hebben nog altijd het aureool van de ministeriële handtekeningen die ze dragen en de imposante Belgische symbolen die erop prijken. Wie zich naar het buitenland wil begeven, kan zich een 'Internationale Perskaart' aanschaffen.

Elke nieuwssector hecht zo zijn eigen betekenis aan de perskaarten, zo blijkt uit een telefonische bevraging van enkele collega's.

Op en rond profsportwedstrijden is het duidelijk. Om er aan verslaggeving te kunnen doen, moet je in het bezit zijn van een beroepssportkaart. Die kaarten worden afgeleverd door het bestuur van de Belgische Beroepsbond van Sportjournalisten. Om aan die kaart te geraken, moet je goede papieren voorleggen. Een paar handtekeningen van je werkgever en van bestuursleden van de sportpersbond, maar ook je officiële perskaart die afgeleverd werd door de Erkenningscommissie. Een basisvereiste dus. De jongste jaren volstaan die persoonsbewijzen zelfs nog niet altijd. Wegens toenemend succes van sommige sportieve manifestaties, wordt meer en meer met speciale accreditaties gewerkt.

Parlementsitzingen zijn openbaar. In principe mag iedereen er dus binnen. Geaccrediteerde journalisten krijgen wel toegang tot 'persplaatsen'. Wie geen officiële perskaart kan tonen, kan uitzonderlijk wel eens een badge voor tijdelijk gebruik krijgen. Geaccrediteerde perslui mogen onder hun hoede stagiair-journalisten meebrengen. Die krijgen dan dezelfde faciliteiten als hun door de wol geverfde collega's.

Ongeveer hetzelfde geldt voor toegang tot assisenzaken en correctionele processen. Iedereen mag naar binnen en krijgt toegang tot de bezoekerstribune. Voor beroepsjournalisten wordt vooraan een plekje gereserveerd waar ze confortabel kunnen schrijven.

Bij de parketten en woordvoerders van de politie en rijkswacht is een perskaart een must. Mededelingen over misdadscenario's, daders en slachtoffers gebeuren uitsluitend aan beroepsjournalisten. Ook waar pot-

tenkijzers ongewenst zijn, bijvoorbeeld bij wedersamenstellingen, mag de pers meestal toch wel een stapje dichterblijven.

In de culturele sector, waar toegangstickets betaald moeten worden, betekent een perskaart allesbehalve een vrijkaart. Voor toegang tot filmzalen is een speciale perskaart nodig die wordt afgeleverd door de Unie der Filmkritiek. Een collega die vaak bioscopen bezoekt om recensies te schrijven, getuigt er volledigheidshalve bij dat de blauwe autopersplaat vaak wél gratis toegang betekent tot de parking van het complex.

Ook eigenaars van theaterzalen laten niet iedereen met perskaart gratis binnen.

Musea geven meestal wel op vertoon van de officiële perskaart gratis een inkomkaartje aan beroepsjournalisten.

Om in de buurt van het vorstehuis te geraken, is een perskaart een absolute must. Een collega die nog niet zo lang geleden erkend is, kon onder geen beding op het verlovingsfeest van Filip en Mathilde geraken. Op de trouwpartij was hij er wél bij.

Nog voordelen

Een erkenning tot beroepsjournalist heeft ook nog andere voordelen. Zo kunnen beroepsjournalisten aanspraak maken op substantiële collectieve voorzieningen die in CAO's of in andere conventies opgenomen zijn. Spijtig genoeg zegden de Vlaamse dagbladuitgevers een paar jaar geleden hun CAO met de beroepsjournalisten op.

Wie in vast dienstverband werkt, heeft bovendien recht op een extra pensioen: ingeval van een volledige loopbaan komt een derde van het normale pensioen erbij. De financiering gebeurt middels een extra sociale bijdrage van 3 procent, waarvan 2 procent door de werkgever wordt betaald en 1 procent van het loon van de journalist afgehouden wordt.

Ten slotte kunnen beroepsjournalisten nog aanspraak maken op enkele substantiële prijskortingen bij het openbaar vervoer, zoals daar zijn 75 procent bij de NMBS en gratis bij De Lijn.

... en de toegevoegde waarde van een lidmaatschap VVJ/AVBB

Het getuigt - met alle respect - van enige onwijsheid om als beroepsjournalist niet aan te sluiten bij de VVJ en langs die weg bij de AVBB. Voor amper 3.500 frank per jaar krijg je een heel pakket toegevoegde service:

- de levering van je persdocumenten (nationale perskaart en macaron) (niet-leden betalen hiervoor 2.000 frank administratiekosten)
- de levering van een officiële autoplaaat tegen een waarborg van 1.500 frank (niet-leden moeten 2.500 frank waarborg betalen)
- de jaarlijkse toezending van de validatievignettes voor perskaart en autoplaaat (niet-leden betalen hiervoor respectievelijk 575 en 975 frank)
- de aanmaak van duplicata van de persdocumenten ingeval van verlies of diefstal (niet-leden betalen hiervoor 2.000 frank)
- een perskaart van de Internationale Federatie van Journalisten (IFJ), die 130 journalistenverenigingen in 103 landen overkoepelt (de kaart is twee jaar geldig, kost 700 frank, niet-leden hebben er echter geen recht op)
- individuele en collectieve dienstverlening in de vorm van administratief en juridisch advies - met name in verband met de arbeidssituatie, het sociaal statuut, auteursrechten, de aansprakelijkheid (niet voor

niet-leden)

- de mogelijkheid voor zelfstandigen om voor amper 2.400 frank per jaar in te tekenen op een collectieve polis 'Protectie Plan Zelfstandigen' (niet voor niet-leden)
- de mogelijkheid om middels de aanschaf van een aandeel van 1.000 frank lid te worden van de auteursrechtenmaatschappij JAM (niet-leden betalen 4.500 frank voor een aandeel)
- de mogelijkheid om voor slechts 1.500 frank per jaar in te tekenen op een uiterst performante collectieve verzekering voor beroepsaansprakelijkheid en rechtsbijstand (niet voor niet-leden)
- wie vijftien jaar ononderbroken lid is, heeft recht op een gratis spoorwagabonement bij de NMBS voor de eerste klasse (niet-leden niet)
- de toezending van alle publicaties van de vereniging: het Jaarboek, brochures, het vakblad 'De Journalist' (niet-leden betalen hiervoor de volle pot)
- de waarborg dat zijn/haar belangen ook behartigd worden op het structurele plan, ten overstaan van zowel de werkgevers als verantwoordelijke personen bij politiek en bestuur, bij justitie en politiek.

(PD)

Erkenningscommissie (bijna) samengesteld

De raad van bestuur van de VJ heeft op 3 mei haar vertegenwoordigers aangewezen die in de Erkenningscommissie - die de titel van beroepsjournalist toekent - zullen gaan zetelen. Dat zijn:

ERKENNINGSCOMMISSIE EERSTE AANLEG:

Effectieve leden:

- Raymond De Craecker (Het Laatste Nieuws)
- Karin Strobbe (VRT-Radio)
- Jean-Paul Forier (Het Belang van Limburg)
- Frank Demets (Trends)

Plaatsvervangende leden:

- Alex Puissant (VRT-Televisie)
- Eric Vercruyse (Belga)
- Gunther Vanpraet (Het Nieuwsblad)
- Walter Vanderstukken (Videohouse)

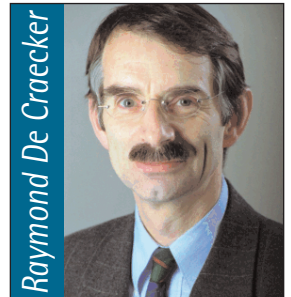
ERKENNINGSCOMMISSIE VAN BEROEP:

Effectieve leden:

- Herwig Pee (Libelle)
 - Guido Stoffels (freelance)
- Plaatsvervangend lid:
- Bob Coecke (De Standaard/
Het Nieuwsblad)

Het bestuur wees uittredend voorzitter van de Erkenningscommissie Raymond De Craecker aan als delegatieleider van de VJ-mandatarissen. Het jaarverslag van de

Erkenningscommissie kan in het vervolg in De Journalist verschijnen. De Erkenningscommissie is een door de Wet opgerichte administratieve overheid. Dat betekent onder meer dat de leden benoemd worden bij Koninklijk Besluit. De vierjarige mandaten gaan in na de verschijning van dat KB in het Staatsblad, iets wat naar verwachting in het najaar zal gebeuren. (L.S.)

Raymond De Craecker

foto De Persgroep

Wolfsklemmen en schietgeweren genoeg

Ann Deceunynck

Het is te hopen dat de gloednieuwe Erkeningscommissie ook bij de start van het nieuwe Millennium in het bijzonder woelige medialandschap, zichzelf niet verliest. Wolfsklemmen en schietgeweren zijn er genoeg.

Onlangs laaide de discussie op binnen de openbare omroep. Wie is daar wel en wie is daar niet erkend? Creativiteit in concepten is oorzaak van steeds meer diversiteit. Wat zijn nieuwsprogramma's? Waar ligt de scheidinglijn tussen journalisten, presentatoren, researchers, organisatoren? Betaalzers vormen nog een 'probleem' apart. De consument van hun nieuwsaanbod heeft een abonnement betaald. Hoe doorslaggevend is dit economisch verschil?

Maar ook op redacties binnen de geschreven pers is de discussie er de jongste jaren niet eenvoudiger op geworden. Niet meer zo nieuw, maar nog steeds niet uitgeklaard, is het vraagstuk rond de lay-out redacteurs. Elk mediabedrijf heeft hiervoor haar specifieke invulling en functieclassificatie. Al dan niet is die netjes verwoord. Blijft de vraag: wie is journalist?

En dat is er nog het Internet. Krijgt dit nieuwe medium meteen het etiket van de 'algemene nieuwswaarde' mee? In welke mate moet hier betaald worden voor toegang tot het nieuwsaanbod?

Maar ook binnen de journalistengroep is verscheidenheid troef. De

zelfstandigen worden elke maand groter in aantal. Per definitie werken zij voor meerdere opdrachtgevers. Niet zelden zijn daar media bij van 'algemene informatie'. Maar veelal zijn er ook andere bij. Al was het maar om de boterham ook in die journalistengezinnen iets royaler te kunnen beleggen. Het is een publiek geheim dat media van 'algemene informatie' wel de allerslechtste betalers zijn. Hebben die zelfstandigen recht op erkenning als beroepsjournalist? Ja, als werken voor algemene media het hoofdaandeel van hun inkomen vormt. Het principe is eenvoudig. De praktische toepassing veel minder. En dan zijn er nog journalisten die een tijdelijk mandaat van woordvoerder gaan uitoefenen. Ook zij hebben er vaak nogal wat moeite mee dat dit hen noopt meteen afscheid te nemen van hun persdocumenten.

Traditioneel bestaat naast onze vereniging die de beroepsjournalisten groepeerd, ook de Beroepsvereniging van de Periodieke Pers. Voortgaande op haar naam zou men denken dat deze vereniging journalisten groepeerd die werken voor de 'periodieke' pers. Toch is het niet de periodiciteit van hun uitgave die geldt als criterium. Vastgesteld wordt dat journalisten die aangesloten zijn bij de Beroepsvereniging van Periodieke Pers, veelal werken voor persorganen die zich richten tot een bepaald segment van de lezersmarkt.

Zo zou het moeten zijn ...

foto De Persgroep

Het proces Agusta, rellen tijdens Euro 2000, de zaak Dutroux... Op de hoogdagen van de gerechtjournalistiek bewijst de nationale perskaart haar nut. Laatst nog meegemaakt in Neufchâteau. Voor het eerste openbare optreden van Marc Dutroux – het proces over zijn ontsnapping – stonden belangstellenden elkaar van 's morgens vroeg al te verdringen. De rijkswacht paste de spelregels nauwlettend toe: wie een nationale perskaart kon voorleggen, werd binnengelaten; de anderen konden buiten blijven...

Bij dergelijke 'massa-manifestaties' is de 'laissez-passer' een houvast, een selectiecriteria voor de autoriteiten... én een garantie voor professionele journalisten dat ze tenminste hun werk zullen

kunnen doen.

Ook bij grote faits-divers (branden, ontploffingen, ongevallen waarbij het rampenplan wordt afgekondigd, ...) waarvoor een zogenaamde perimeter wordt uitgestippeld, is een beroepskaart het enige geldige toegangsbewijs – of zo zou het toch moeten zijn.

Amateurs en pottenkijkers, doorgaans gewapend met valse perskaarten en fototoestellen, worden door oplettende ordehandhavers niet zelden ontmaskerd.

Politie, rijkswacht en hulpdiensten zijn, jammer genoeg, niet altijd even streng. De 'deuren' staan soms wagenwijd open, nieuwsgierigen en ramptoeristen glippen binnen ... tot er chaos ontstaat.

Gevolg: iedereen vliegt buiten, beroepsjournalisten inbegrepen. Dit soort tafereel, die vaak gepaard gaan met oeverloze discussies en geruzie, zouden vermeden kunnen worden, mochten de ordediensten steeds om een geldig persbewijs vragen.

José Masschelin is redacteur bij Het Laatste Nieuws.

Geen kolonel te vermurwen

foto De Persgroep

Als het resultaat van je arbeid elke week in meer dan 350.000 huiskamers ligt, heb je geen gestempeld of door een gezagsdrager ondertekend en met een fraaie kroon versierd document nodig om te bewijzen dat je in de journalistiek zit. Zelfs nadat ik nog maar pas de teken- voor de schrijven had omgeruild, vroeg geen enkele te interviewen actrice, geleerde of kunstenaar me om mijn perskaart. Dat kwam goed uit, want die

had ik toen nog niet.

Enkel het Hof nam geen genoegen met mijn bewering voor een veelgelezen weekblad te schrijven. 'Perskaart verplicht' zet het Paleis op alle mededelingen en dat bedoelen ze daar letterlijk.

De veiligheidsagenten van de koninklijke familie willen niet alleen zeker weten, maar ook permanent kunnen zien dat schrijvende of pratende, filmende of fotograferende journalisten als dusdanig door het Ministerie van Binnenlandse Zaken werden erkend. Dat kwam slecht uit toen ik ongenood wou binnenglippen op het verlovingsfeest van Filip en Mathilde. Het bewijs dat ik inmiddels door de bevoegde Commissie als journalist was erkend, volstond niet. Mijn uitleg dat de kaart op dat eigenste moment door de diensten van Binnenlandse Zaken gefabriceerd werd – een delicate operatie die meerdere maanden in beslag neemt – kon geen kolonel vermurwen.

Nee, om veiligheidsredenen wilde de rijkswacht absoluut dat kaartje aan mijn revers zien bengelen. Wat ik zelf, ondanks de stempel, handtekening en kroon die het geplastificeerde document sieren, een mal zicht blijf vinden.

Erlend Hamerlijck is redacteur bij Dag Allemaal.

Het journalistieke bronnengeheim onthuld

Raad van Europa formuleert Aanbeveling ook aan het adres van justitie en politie

Met het arrest-Goodwin erkende het Europese Mensenrechtenhof in 1996 dat journalisten recht hebben op het verzwijgen van hun bronnen, behoudens 'doorslaggevende redenen van publiek belang'. Aan een concrete invulling van het principe ontbrak het evenwel, wat tegelijk de praktische implementatie ervan bemoeilijkte. Een Aanbeveling van de Raad van Europa moet zowel aan het ene als aan het andere verhelpen.

[Dirk Voorhoof \(Universiteit Gent\)](#)

Het Goodwin-arrest was weliswaar belangrijk voor de erkenning van het principe en het hoog beschermingsniveau dat aan het journalistiek bronnengeheim werd gegeven, maar al gauw werd duidelijk dat het arrest te weinig praktisch houvast kon bieden. Want wanneer is er nu sprake van een "doorslaggevende reden van publiek belang"? En wat als de journalist niet via een rechterlijk bevel verplicht wordt een bron te onthullen of bepaalde documenten aan de onderzoeksrechter of rechtbank mede te delen, maar indien een telefoon (of PC)-tap wordt geplaatst? Of wanneer via huiszoeking en inbeslagname allerlei redactionele documentatie in beslag wordt genomen in het kader van een lopend gerechtelijk onderzoek? Werd aan de (onderzoeks)rechter niet teveel beoordelingsvrijheid gelaten, zodat deze de belangen van het eigen onderzoek en de waarheidsvinding in strafzaken kon laten doorwegen ten koste van de bescherming van de journalistieke bronnen? (zie o.a. De Journalist 1996/3, 3).

Aanbeveling nr. R (2000)7

Om in de 41 lidstaten van de Raad van Europa meer duidelijkheid en eenvormigheid te creëren, is op 8 maart jl. door het Comité van Ministers Aanbeveling nr. R (2000)7 goedgekeurd, de aanbeveling "on the right of journalists not to disclose their sources of information". De tekst wil dat alle lidstaten in hun eigen nationale wetgeving het journalistiek bronnengeheim met dezelfde waarborgen omkaderen en dat deze basisprincipes ook nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht van politie en justitie.

De Aanbeveling zet zeven basisprincipes voorop. Goed om vooraf te weten is dat de term "journalist" een ruime lading dekt: het is elke (rechts)persoon die op regelmatige of professionele basis informatie verzamelt of informatie verspreidt via om het even welk medium van massacommunicatie.

1. Het recht om journalistieke bronnen niet te onthullen

In de Aanbeveling is dit het principe waar alles om draait en het is nadrukkelijk aan de lidstaten om dit in hun nationale wetgeving in te schrijven en uit te werken én in de praktijk deze regels ook effectief toe te passen.

2. Het journalistiek bronnengeheim kan ook worden ingeroepen door andere personen

Het gaat dan om personen die werkzaam zijn in de sector van de media of samenwerken met een journalist en door die activiteiten in het bezit zijn van informatie die tot de onthulling van een bron kan leiden. Deze personen ressorteren evengoed onder de bepalingen van de Aanbeveling.

3. Beperkingen aan het journalistiek bronnengeheim

Met dit derde principe probeert de Aanbeveling meer houvast te bieden en een aantal criteria vast te leggen van wat onder een "overriding requirement in the public interest" moet worden verstaan. Want enkel in dergelijk geval kan een journalist verplicht

worden om toch zijn informatiebron te onthullen. De Aanbeveling stelt het helemaal op scherp door de volgende dubbele voorwaarde op te leggen :

- er zijn voor justitie geen alternatieven (meer) beschikbaar in functie van de waarheidsvinding (subsidiariteit), én
- er is een doorslaggevend belang in het geding waardoor de onthulling van de journalistieke bron niet kan geweigerd worden (proportionaliteit). Dit is enkel het geval als de zaak een voldoende vitaal en ernstig karakter heeft.

In de toelichting bij de Aanbeveling (Explanatory Memorandum) is verder verduidelijkt dat de noodzakelijkheid van een opheffing van het journalistiek bronnengeheim kan gelegitimeerd worden op basis van "the prevention of major crime" of "the defence of a person accused or convicted of having committed a major crime". Onder ernstige misdrijven wordt verder verstaan: "murder, manslaughter, severe bodily injury, crimes against national security or serious organised crime". En de Explanatory Memorandum stelt verder: "The prevention of such crimes can possibly justify the disclosure of a journalist's source".

Ook is erkend dat het recht op verdediging en het recht op een eerlijk proces (art. 6 EVRM) een reden kan zijn tot opheffing van het journalistiek bronnengeheim. Dat is dan wanneer een persoon beschuldigd is van of veroordeeld werd wegens ernstige misdrijven. De openbaarmaking van de informatie kan dan mogelijks tot het bewijs van de onschuld leiden van de betrokkene.

4. Zoeken naar alternatief bewijsmateriaal in proces tegen journalist

In het verlengde van het arrest in de zaak De Haes en Gijsels tegen België (EHRM 24 februari 1997) wordt benadrukt dat wanneer journalisten zelf vervolgd worden wegens strafbare of onrechtmatige publicatie de rechtbank alle mogelijkheden moet uitputten om de journalist de kans te geven het waarheidsbewijs te leveren, zonder te eisen dat hij daarvoor zijn bronnen moet onthullen.

5. Nog meer voorwaarden voor een bevel tot onthulling van journalistieke bronnen

Een bevel tot brononthulling kan enkel via de bevoegde instanties en deze moeten de journalist vooraf op de hoogte brengen van zijn recht op bronnengeheim alsook van de vigerende beperkingen op dat recht. In geval van onrechtmatige weigering zijn/haar bronnen prijs te geven kan een journalist enkel veroordeeld worden na een openbaar en tegensprekelijk proces, na een "fair trial" dus overeenkomstig artikel 6 EVRM.

6. Flankerende waarborgen in verband met telefoontap, huiszoeking, inbeslagname...

Volgens dit principe zijn alle maatregelen die erop gericht zijn op een of andere manier achter de informatiebronnen van een jour-

nalist te komen verboden, tenzij onder de voorwaarden die in deze Aanbeveling zijn gesteld (subsidiariteit en proportionaliteit) en dus ook enkel indien de zaak een voldoende "vital and serious nature" heeft, zoals bijvoorbeeld "major crime". Als ongewild, toevallig bij een politie-actie of huiszoeking toch beslag is gelegd op journalistiek bronnenmateriaal, dan mogen deze documenten en informatie niet gebruikt worden als bewijslevering voor de rechtbank, tenzij ook hier weer onder de voorwaarden van subsidiariteit en proportionaliteit.

7. Geen zelf-incriminatie

De vorige principes van de Aanbeveling kunnen, ten slotte, op geen enkele wijze afbreuk doen aan het recht van een journalist om in strafzaken niet ten laste van zichzelf te getuigen (verbod van zelf-incriminatie). Een journalist die in een strafzaak dus zelf

vervolgd wordt, kan niet verplicht worden bepaalde bronnen te onthullen of bepaalde documenten aan de rechtbank mee te delen.

Afwachten nu

Hoewel op een aantal punten onvermijdelijk afwegingsmomenten blijven bestaan (subsidiariteit en proportionaliteit) vormt deze Aanbeveling R (2000)7, vooral ook samengelezen met het grondig uitgewerkte Explanatory Memorandum, een interessante aanvulling op het Goodwin-arrest. Het is nu afwachten of deze regeling ook in België een effectieve omzetting zal krijgen, hetzij via een wet op het journalistiek bronnengeheim, hetzij via een omzendbrief van de Minister van Justitie en/of het College van Procureurs-generaal...

Inbeslagname van foto's en filmbeelden van rellen, betogingen of voetbalgeweld wél mogelijk

De Aanbeveling van 8 maart 2000 beperkt zich enkel tot de bescherming van een bron, dit is een persoon die informatie of documenten aan een journalist toelevert. De Aanbeveling houdt geen rekening met de mogelijkheid van inbeslagname of rechterlijk bevel tot mededeling van (niet-uitgezonden) journalistiek beeldmateriaal van bijvoorbeeld rellen of supportersgeweld. In dit geval kan een journalist zijn bronnengeheim niet invoeren, omdat de beelden of foto's van geweldplegingen op een publieke plaats niet leiden tot identificatie van personen die informatie of documenten aan een journalist ter beschikking hebben gesteld. Politie en justitie kunnen dus interesse doen blijken om dergelijk beeldmateriaal te bekijken. Indien een omroep of fotonieuwsagentschap niet goedschiks bepaald beeldmateriaal aan justitie ter beschikking stelt, kan via een inbeslagname of na rechterlijk bevel een redactie, fotograaf of journalist verplicht worden eigen beeldmateriaal aan justitie mede te delen.

Aan de kant van de journalistiek staat men nochtans zeer afwijzend tegenover deze mogelijkheid, omdat zo bij het publiek de indruk kan ontstaan dat de media een verlengstuk van justitie zijn.

Het overkwam enkele jaren geleden de BBC die door de Britse rechter verplicht werd bepaald beeldmateriaal aan justitie af te staan, beeldmateriaal van rellen in Broadwater Farm, Tottenham Londen. De klacht van de BBC op basis van schending van artikel 10 EVRM werd toen door de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens als niet-ontvankelijk afgewezen (ECRM 18 januari 1996). De BBC argumenteerde dat "the obligation to disclose untransmitted material increases the risk for film crews, as they will be associated with the law enforcement agencies by bystanders if such material is subsequently liable to be used in court". De Commissie achtte dit risico echter niet pertinent.

Onlangs besliste ook de Nederlandse Hoge Raad dat de inbeslagname van foto's en videobanden bij een fotonieuwsagentschap en een omroep niet in strijd was met artikel 10 EVRM. Het beeldmateriaal hield verband met straatrellen in Amsterdam. De Hoge Raad hield wel rekening met het feit dat justitie over geen ander bewijsmateriaal kon beschikken om de daders te kunnen identificeren (subsidiariteit). Bovendien onderstreepte de Hoge Raad dat het in deze zaak om ernstige vormen van fysiek geweld ging (proportionaliteit). Het belang van het strafonderzoek woog bijgevolg zwaarder door dan het nogal virtueel en indirect negatief effect dat de media of de journalistiek van deze maatregel zouden ondervinden (Hoge Raad 9 november 1999, zaak SBS/Cameo en Werner). Binnenkort moet het Gerechtshof van Amsterdam zich opnieuw over deze zaak buigen.

Allicht worden straks naar aanleiding van Euro 2000 ook Belgische media, cameraploegen en persfotografen met de problematiek geconfronteerd. Zoals de kaarten nu liggen, zal een beroep op de Aanbeveling van 8 maart 2000 of een verwijzing naar de Straatsburgse rechtspraak bij politie en justitie niet echt veel indruk maken. Een oplossing (?) is natuurlijk dat in de buurt van Euro 2000 overal bewakingscamera's alle bewegingen volgen, zodat politie en justitie over een eigen beeldarchief kunnen beschikken en dus geen beroep zullen hoeven te doen op beeldmateriaal bij de media.... Dirk Voorhoof

Ter bescherming van de 'vital public-watchdog role' van de pers...

Het principe van de bescherming van het journalistiek bronnengeheim, is voor het eerst neergeschreven in het Goodwin-arrest dat het Europese Hof voor de Mensenrechten velde op 27 maart 1996. Het Hof liet er geen twijfel over bestaan (het was "undisputed" volgens het Hof) dat een rechterlijk bevel dat een journalist ertoe verplicht de identiteit van een bron bekend te maken, een overheidsinmenging is in de vrijheid van expressie en informatie en een bedreiging inhoudt van de journalistieke nieuwsgaring. Het Hof bekleemtoonde: "Without such protection, sources may be deterred from assisting the press in informing the public on matters of public interest. As a result the vital public-watchdog role of the press may be undermined and the ability of the press to provide accurate and reliable information may be adversely affected. Having regard to the importance of the protection of journalistic sources for press freedom in a democratic society and the potentially chilling effect an order of source disclosure has on the exercise of that freedom, such a measure cannot be compatible with Article 10 of the Convention unless it is justified by an overriding requirement in the public interest". Het Hof stelde een inbreuk vast op artikel 10 EVRM. Sedertdien is het journalistiek bronnengeheim niet enkel een deontologische regel van journalistiek professionalisme, maar ook een effectief afdwingbare rechtsregel (zie ook De Journalist 1996/3, 5).

Aangezien het Europees Verdrag voor Rechten van de Mens directe werking heeft, betekende dit meteen dat in toepassing van artikel 10 EVRM voortaan ook politie en justitie in België rekening moesten houden met de principiële bescherming van het journalistiek bronnengeheim. Enkel wanneer er sprake is van een doorslaggevende reden van publiek belang kan volgens de Straatsburgse jurisprudentie een journalist verplicht worden om de herkomst of identiteit van bepaalde informatiebronnen aan justitie mede te delen. (DV)

Nieuws uit verenigingen

Sportpersbond defederaliseert

foto De Persgroep

Rik Lamoral

Op 18 april heeft de Belgische Beroepsbond van Sportjournalisten één van haar eerste bijeenkomsten georganiseerd in haar nieuwe structuur. Het ging om een vergadering waaraan deelgenomen werd door ruim twintig geaccrediteerde sportjournalisten die in het najaar naar Sidney reizen voor de verslaggeving van de Olympische Spelen. Praktische afspraken voor ter plekke werden nu gemaakt.

De Belgische Beroepsbond van Sportjournalisten (BBS) heeft de afgelopen maanden overigens een grondige gedaanteverwisseling doorgemaakt. Sinds kort is ze ook alweer een duidelijke stap dichterbij de defederalisering. Opgelucht wordt nu ademgehaald, en iedereen hoopt dat ook deze vereniging binnenkort een nieuw elan krijgt.

De nieuwe voorzitter is de Franstalige Dominique Delhalle (Le Soir). Aan Nederlandstalige zijde werd Rik Lamoral (Het Laatste Nieuws) verkozen tot nationale ondervoorzitter. Beiden maakten voordien deel uit van het centraal comité. Secretaris-generaal Jos Segaert en penningmeester Christian Hubert behielden de functie die zij al langer uitoefenden. Hun mandaat was niet aan hernieuwing toe.

Op een tweede algemene vergadering die op zaterdag 15 april gehouden werd in de zetel van de Belgische Voetbalbond, werden door de aanwezige sportjournalisten de nieuwe statuten goedgekeurd.

De 24 aanwezige leden, van wie de meesten ook volmachten bij zich hadden, keurden een aantal amendementen goed die aangebracht waren door vooral Franstalige collega's. Tot ieders opluchting kon op het einde van de vergadering toch vastgesteld worden dat de procedure die moet leiden tot een nieuwe structuur, haar eindpunt nadert.

Een jurist die de algemene vergadering bijwoonde, noteerde minutieus alle wijzigingen die nog aan de definitieve tekst aangebracht moeten worden. Zo gauw de definitieve tekst uitgeschreven is, zullen de nieuwe statuten ter homologatie voorgelegd worden aan de rechtbank van eerste aanleg. Geschat wordt dat dit net voor of na de zomervakantie zal kunnen gebeuren. (AD)

Nieuwe penningmeester voor Foto- en Filmpers

De Belgische Foto- en Filmpers (BFFP) heeft een nieuwe penningmeester. Tijdens een zeer schaars bijgewoonde algemene ledenvergadering werd op dinsdag 25 april Paul Mernef verkozen tot penningmeester. Mernef vertegenwoordigde in het Comité voordien reeds de agentschappen. Met de verkiezing van deze mandataris is het Comité van de BFFP opnieuw volledig. (AD)

Raymond Billen wint Vlaams-Brabantse persprijs

Op 28 april werd in Leuven de eerste persprijs van de provincie Vlaams-Brabant uitgereikt. Beroepsjournalist Raymond Billen, coördinator van de berichtgeving over de regio Leuven, mocht een prijs ter waarde van 100.000 Bef. in ontvangst nemen.

Met deze persprijs, die dit jaar voor het eerst werd uitgereikt, wil het Vlaams-Brabantse provinciebestuur ook de volgende jaren een hoogstaand journalistiek werk bekronen dat gewijd is aan de Vlaams-Brabantse regio.

Raymond Billen kreeg de prijs voor de artikelenreeksen over 'Patrimonium in gevaar', 'Woningprijs verdubbeld', 'Vrachtvervoer imagoprobleem' en 'Fietspadennetwerk'. De jury, die geleid werd door beroepsjournalist Urbaan De Becker (ex-VRT), prees de laureaat voor zijn 'gedegen vakmanschap en originele en verfrissende aanpak in uiterst diepgaande artikels van hoog niveau'.

Eervolle vermeldingen waren er voor Jeroen Moens (Ring-TV) die deelnam met een bijdrage over het vliegveld van Grimbergen, en voor Luc Vanheerentals (zelfstandig journalist) die voor het persagentschap Belga de berichtgeving verzorgde over de problematiek der taalfaciliteiten. (AD)

foto Guy Misotten

Mens achter het nieuws

Koen Vidal: 'Afrika verdient betere verhalen'

Wout Pittoors

"En als de rijke landen Afrika nu eens niet langer als een soort hoer zouden beschouwen? Dat zou al een fameuze stap vooruit zijn, niet?"

Koen Vidal, 'onze man in Nairobi' van De Morgen en winnaar van de persprijs van het Gemeentekrediet/Dexia voor zijn reportagereeks 'Jabbeke/Tirana', windt er geen doekjes om. "De media behandelen Afrika meer dan stiefmoederlijk en bijna altijd vanuit de economische invalshoek. Ik vind dat erg omdat het continent zoveel andere verhalen te bieden heeft. Die hoeven ook niet almaar uit Zuid-Afrika te komen omdat daar toevallig zoveel Westerse poen werd geïnvesteerd."

Koen Vidal (jaargang '70, rechten en pol-soc in Antwerpen en Gent) ging goed vijf jaar geleden bij 'De Morgen' als Wetstraatjournalist aan de slag. Toch omschrijft hij zichzelf als "eigenlijk geen echte Wetstraatverslaggever", nu zijn belangstelling steevast werd weggevoerd naar het dieper uitpluizen van de zware dossiers zoals de Rwanda-commissie, de ontwikkelingspolitiek, het migratiebeleid.

Het door de partijpolitiek bijzonder ondoorzichtig geworden debat over de asiel- en migratieproblemen dreef hem vorig jaar voorbij de grenzen van ons o-zo-welverend West-Europa. Het werd een reis van zo'n 10.000 kilometer door de op dat moment heetste ketel van de Balkan en die leverde hem de stof en de achtergrond op voor zijn boek 'Op de deurmat van Europa' en zijn bekroonde reportagereeks. Inmiddels is zijn Afrika-ervaring al enkele maanden oud en kijkt hij nog wat kritischer naar de eerder ondiepe 'gelegenheidsjournalistiek' over de Afrikaanse toestanden en werkelijkheid. Zo van meisjes en jongens mee met de premier naar Kigali, een rondleiding of twee, een toespraak en de reactie erop – nog een receptie misschien en hupsakee een paginagroot stuk. Daarna volgt het grote vergeten – op de anecdotes voor familie en toegekennissen na.

Dat is niks voor Koen Vidal, die toegeeft nog te moeten wennen aan een nieuwe leefwereld volkomen beheerst door uitersten. "In Kenia is alles extreem; van klimaat naar politiek over verkeer en sociale verhoudingen. De nuance bestaat in feite niet en dat bemoeilijkt zeker het vinden en afwegen van je bronnen", zegt hij.

Hij koos voor Kenia omdat hij van daaruit ook nog Oeganda, Rwanda, Tanzania en het gebied van de Grote Meren kan bestrijken. "Me in Kinshasa vestigen heb ik niet eens overwogen. Daar kun je

alleen aan het handje van Kabila lopen. Wie trouwens Kenia als 'luxueuze' keuze zou beschouwen, heeft het verkeerd voor. Ten tijde van het Sovjetblok dreven de ruime Westerse investeringen er op communistenschrik, maar die zijn met de Berlijnse Muur weggeval- len."

De gevolgen zijn duidelijk. Verbreding van de kloof tussen arm en rijk, onstuitbare verstedelijking ('verslopping' eigenlijk), kwijnende infrastructuur en een 'mobiliteit' op een ritme van soms vijftig verkeersdoden per dag. Om maar te zeggen.

Vidal deelt zijn 'Afrikaanse verontwaardiging' met levenspartner Indra Van Gisbergen, een advocate die voor 'Artsen zonder Grenzen' in Kenia een project wil opstarten dat er de toegankelijkheid tot geneesmiddelen moet verbeteren. Het is een onderdeel van een internationale AZG-campagne die ernaar streeft dat de strenge bescherming van farmaceutische licenties, welke geneesmiddelen duur maakt, niet langer ten nadele van de gezondheidszorg in de ontwikkelingslanden gaat.

Werk aan de winkel genoeg dus voor twee bevlogen Belgen in Kenia. "En dan ga ik ook nog Swahili studeren", zegt Koen Vidal. "Je weet hoe dat gaat. De jongens van de streek schakelen al eens over naar de moedertaal en je hebt er dan voorts het raden naar. Dat wil ik absoluut vermijden."

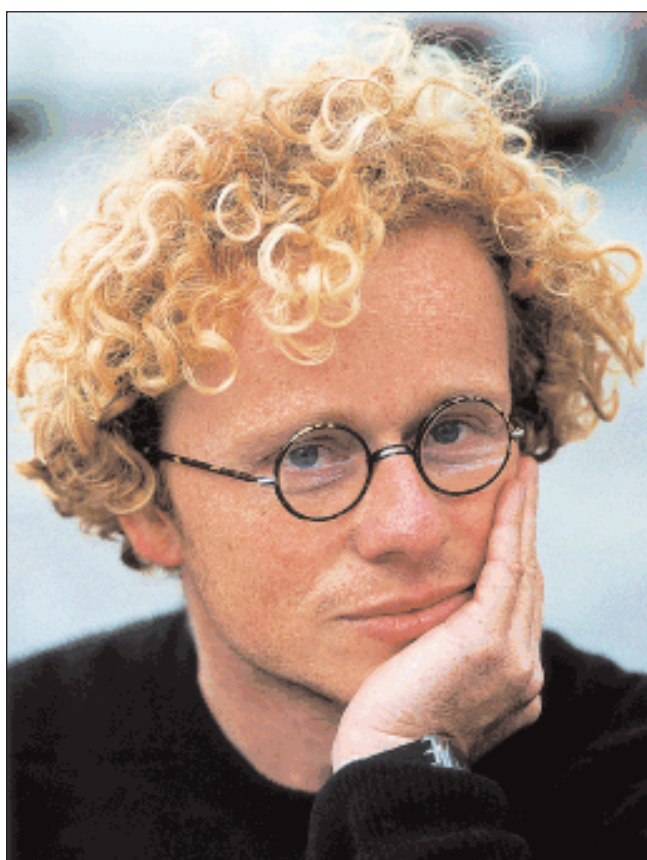

foto Johan Van Cutsem

De journalist, de rechter en de wetenschapper

Boeiende literatuur is de jongste editie van het vaktijdschrift *Auteurs Et Media* geworden, editie die nagenoeg helemaal gewijd is aan de gerechtelijke en deontologische aansprakelijkheid van de journalisten voor beroepsfouten.

Zo neemt Pierre Robert, een advocaat, het systeem van de getrapte verantwoordelijkheid in persaangelegenheden onder de loep. Volgens dat systeem is eerst en vooral de journalist aansprakelijk voor schadevergoedingen en boetes, en kan de uitgever in principe op zijn twee oren slapen als er problemen ontstaan. Robert pleit voor een serieuze herziening: eens de uitgever gekend is, luidt zijn voorstel, moet hij en hij alleen aansprakelijk zijn zowel op strafrechtelijk als op burgerrechtelijk vlak. Alleen deze omgekeerde getrapte verantwoordelijkheid komt tegemoet aan de hedendaagse journalistieke realiteit, stelt de jurist.

Dirk Voorhoof, professor mediarecht in Gent, heeft het over de (noodzakelijke) uitbouw van de Raad voor Deontologie van de AVBB. Voorhoof toont begrip voor de bekommernis van de AVBB

dat de nieuwe Raad bevoegd wordt (blijft) voor alle journalisten en alle media. Dat alleen al sluit een louter federaal wetgevend initiatief - dat per definitie niét over de gecommunautariseerde audiovisuele omroepen zou kunnen gaan - uit.

De hoogleraar waarschuwt in een ruk voor een andere mogelijke versnippering van de deontologische activiteit: de communautaire. Een louter Vlaamse Raad voor de Journalistiek, los van een Franstalige tegenvoeter, draagt duidelijk niet zijn instemming weg. Uitgerekend daarom echter schuift de VVJ de formule van een private VZW naar voren, als constitutionele basis voor de Raad voor de Journalistiek. In zulk een constellatie immers kunnen zowel print- als audiovisuele media participeren, zowel particuliere ondernemingen als publieke instanties, en zowel Vlamingen als Franstaligen.

(PD)

Het dossier 'De journalist en de rechter' is opgenomen in *Auteurs Et Media* nr. 1-2/2000, een uitgave van Larcier. Prijs 2.800 frank. Bestellen kan op tel. 010/48.25.00.

Onder embargo

Raf Sauviller en Dany Ilegems verlaten Humo. Naar verluidt waren ze op zeker moment iets te diepgravende speurjournalistiek begonnen in de neusholten van Guy Mortier. Sauviller en Ilegems zouden voor Concentra een Internetblad gaan maken. In de wandelgangen van Humo wordt gefluisterd dat er eigenlijk maar een journalist in Vlaanderen in staat is om het duo te vervangen: Douglas De Coninck van De Morgen. ●●● Casper Naber - die enkele maanden geleden de Citibankprijs voor Jong Journalistiek Talent won - geeft zijn journalistenjob bij De Morgen op om ... woordvoerder te worden bij Citibank. ●●● Dirk Van den Bergh vertrekt op de politieke redactie van de *Gazet van Antwerpen* om naar de Financieel Economische Tijd te verhuizen. ●●● En Marcel Kerff vertrekt bij de redactie van de VRT. ●●● Tijdens de Rally van Tunesie is op 21 april VRT-cameraman Marc Beuls (39) om het leven gekomen. Beuls was een van de krachten achter de Panorama-uitzendingen over Tsjernobyl en over de Zevenklovedam in China. Ook aan de Millenniumtrip naar Libië nam hij deel. Collega Ivo Buys stelt dat Beuls zo gestresseerd was door de moeilijkheden met de Lybische overheid dat hij er even tussenuit moest. Voor hem was de Motorally van Tunesie de perfecte uitlaatklep. Beuls laat een vrouw en drie kinderen na. ●●● De Vlaamse Geschillenraad voor Radio en Televisie heeft woensdag Omer Grawet en Karel Rimanque bij eenparigheid van stemmen tot respectievelijk voorzitter en ondervoorzitter verkozen. ●●● Rik De Saedeleer maakte zich boos op Radio Donna. Hij pikte het niet dat zijn imitator een Anderlecht-liedje heeft gepleegd. De Saedeleer maakte zich sterk dat hij op voorhand verwittigd had moeten worden van de imitatie ... ●●● De Persgroep trekt na de zomer naar de beurs. Dat melde de FET als eerste. De kranten van De Persgroep zijn dagelijks goed voor 320.000 exemplaren. Via dochterbedrijf Sparta is er ook nog Dag Allemaal, goed voor 350.000 exemplaren. De groep controleert de helft van de Vlaamse Media Maatschappij. ●●● De Brusselse rechtbank heeft Le Soir-journalist Alain Lallemand vrijgesproken van een schadeclaim die in de miljoenen liep. Een vermeende maffiafiguur had de claim aangespannen nadat hij in Zwitserland werd vrijgesproken in de zaak waarmee hij in opspraak was gekomen, o.a. in Le Soir. De rechter in Brussel steunt zich nu op politieverlagen van het FBI, van de Zwitserse autoriteiten en het Russische ministerie van Binnenlandse Zaken. ●●● Op woensdag 3 mei kreeg het AVBB-secretariaat bezoek van twee speurders van de gerechtelijke politie. Die waren aan een obliqua onderzoek begonnen naar de Belgische Vereniging van de Bedrijfspers (BVB), dat naar aanleiding van haar vijftigjarig bestaan het statuut van 'Koninklijke Vereniging' heeft aangevraagd. Maar de BVB huist helemaal niet op de Steenkoolkaai. Versteekte haar secretariaat enige tijd geleden naar Brugge. De gerechtelijke politie is haar onderzoek voorwaar slecht begonnen. ●●● Ook de redactie van Het Nieuwsblad kreeg op 28 april het Brusselse gerecht op bezoek. Een lid van de onderzoekscel-Pandy kwam met een huiszoekingsbevel en een bevel tot inbeslagname naar Groot-Bijgaarden. Hij kreeg van de redactie een kopie van een manuscript van een Amerikaanse ex-gevangene die als celgenote in de gevangenis zat met Agnes Pandy. ●●● De speurders van de Brusselse BOB zijn bijzonder geïnteresseerd in de brief van het Dierenbevrijdingsfront die op de redactie van De Morgen belandde. In die brief eiste het front de aanslag op het slachthuis in Zele op. Journalist Jan De Zutter had ook thuis een telefoontje gekregen waarin een jonge vrouw meldde dat het ALF achter de aanslag zat. ●●● Bij De Persgroep willen ze 'voor aanstormend commercieel talent met visie' de rode loper uitrollen. Een speciale afspraak 'waarbij we je meenemen achter de schermen van De Persgroep' klinkt veelbelovend. Yves Desmet zal Christian Van Thillo voor de commerciële werknemers-in-spe bevragen over 'De nieuwe economie - Welke nieuwe economie? De visie van een media-ondernemer'. Geïnteresseerden moeten alvast een antwoordcoupon invullen waarop ze De Persgroep al wat geloofsbrieven voorleggen. Al dan niet ontvangen ze daarna een echte uitnodiging. ●●● 36 journalisten werden in 1999 gedood. In 1998 waren dat er 'slechts' 19. 85 journalisten werden vorig jaar opgesloten, tegenover 99 in 1998. Dat staat in het jaarrapport van Reporters zonder Grenzen. Met 10 vermoorde journalisten was Sierra Leone het land waar de zwaarste tol werd betaald. Joegoslavië en Colombia volgden met 6 doden, Tsjetsjenie, Sri-Lanka en Nigeria volgden met 2 doden. VTM-journalist Luc De Smet prijst zich gelukkig dat hij niet op dat lijstje staat. 'De NAVO is redelijk selectief in het meedelen van nakend bommen-risico. Enkele uren voor het bombardement op een mediacentrum in Belgrado was ik op 22 april 1999 nog in dat gebouw aan het werk'.

(AD)

De Financieel-Economische Tijd zoekt naar journalistiek talent voor de on-line redactie. Kandidaten moeten o.a. de financiële markten willen volgen en grote interesse hebben voor het economische gebeuren. Schrijven kan naar hoofdredacteur Marc Van Cauteren, Posthoflei 3, bus 9 te 2600 Antwerpen.

The Institute of Physics Publishing, gevestigd in Groot-Brittannië, zoekt freelance journalisten, gespecialiseerd in kunst en wetenschap, voor verscheidene uitgaven. E-mailen kan naar nadya.anscombe@iopublishing.co.uk.

Auxi Press NV is op zoek naar een 'lezer morning info'. De vrouw of man zal zes dagen per week van 4 uur tot 10 uur 's morgens de Belgische en internationale pers lezen en analyseren, en artikelen selecteren op basis van criteria die door klanten opgegeven worden. Schrijven kan naar Fernand Weber, Sint-Kristoffelsstraat 4 te 1000 Brussel.

World Wide Fund For Nature (WWF) zoekt een 'communications officer' die zal tewerkgesteld worden in het Zwitserse Gland en die verantwoordelijk zal zijn voor de contacten met WWF's Africa Madagascar Programme en het communicatiebeleid van WWF in Afrika. E-mailen kan naar mfuhrer@wwfnet.org.

Eco Consult Milieucommunicatie zoekt een communicatiedeskundige met een analytische geest, die zelfstandig kan werken, en die affiniteit heeft met economie en ecologie. E-mailen kan naar info@ecoconsult.be.

VZW Streekplatform Meetjesland zoekt een communicatieverantwoordelijke. De vrouw of man zal mee het streekoverleg verdiepen, actief deelnemen aan bijeenkomsten, de interne en externe communicatie verzorgen en de website beheren. E-mailen kan naar hrs.gen@exc.be.

De Voorzorgskas voor Geneesheren, Tandartsen en Apothekers (V.K.G.) zoekt een communicatieadviseur met een vlotte pen. Betrokkene zal meewerken aan het opstellen van het trimestriële tijdschrift en informatiebrochures en persberichten. Zij/hij zal ook instaan voor een creatieve uitwerking en nauwgezette opvolging van mailingacties, en organiseert informatiesessies, seminars en conferenties. E-mailen kan naar hrs.bru@eyc.be.

Nike Customer Service Center zoekt naar een Information & Communication Manager. Zij of hij wordt verantwoordelijk voor het communicatiebeleid, programma's en evenementen en treedt op als expert in crisiscommunicatie. Betrokkene onderhoudt ook de PR-contacten. E-mailen kan naar Brigitte.Oversteyns@nike.com.

Acova Benelux NV zoekt een 'toekomstige communicatieverantwoordelijke' die zal instaan voor het opzetten van een consumentenafdeling, voor het maken van statistieke en analyses, voor de realisatie van verkoopondersteunend materiaal, voor de organisatie van beurzen en evenementen en voor de interne en externe vorming en informatie. Schrijven kan naar Acova Benelux, Tollaan 103 te 1932 Sint-Stevens-Woluwe t.a.v. Etienne Loumaye, directeur.

LUNA, communicatiebureau gespecialiseerd in het verzorgen van persrelaties, web contenting en web writing, zoekt een 'Web Content verantwoordelijke' en een 'Public Relations Account Manager'. De eerste zal o.a. teksten voor websites schrijven en aanpassen. De tweede zal o.a. persberichten schrijven op basis van anderstalige teksten of op basis van een interview. Zij/hij zal ook persconferenties organiseren en contacten verzorgen met klanten en journalisten. E-mailen kan naar elsie@luna.be.

Adresverandering? Statuut gewijzigd? Nieuwe functie? Wij blijven graag op de hoogte.

Indien er wijzigingen zijn in verband met uw adres, statuut of werkgever, vergeet dan het VVJ-secretariaat niet. Abonnees van De Journalist kunnen via het onderste deel van dit formulier eveneens het secretariaat op de hoogte brengen van wijzigingen aan adres of namen van personen aan wie het abonnement toegestuurd moet worden.

VOOR JOURNALISTEN

Naam en voornaam :
 Erkennings- of stagenummer :
 U bent : redacteur / eindredacteur / hoofdredacteur / cameraman / geluidsman/

U BENT VERHUISD Graag hieronder uw nieuwe adresgegevens :

Straat
 Postnummer Plaats
 Telefoon
 Fax
 GSM
 E-mail
 VANAF :

ANDER STATUUT - NIEUWE WERKGEVER ?

U bent nu : loontrekkend / zelfstandige
 U wordt loontrekkend / zelfstandige
 vanaf :
 Uw nieuwe werkgever wordt :
 Naam :
 Adres :

VOOR ABONNEES

Naam van het bedrijf:
 Naam van de persoon aan wie De Journalist wordt toegezonden:
 Adres:

